

Workshop Mest d.d. 23-06-2016

Samenvatting plenaire discussie

1. Het terugdringen van de hoeveelheid mest.

Reductie van mestproductie door krimp van veestapel wordt door het meerendeel van de deelnemers beschouwd als een zaak van de politiek. Het mestbeleid stelt nu ook al grenzen aan de (fosfaat)productie. De discussie was eensluidend dat het terugdringen van de hoeveelheid mest geen noodzaak is, maar wel onder de randvoorwaarde van het raffinagespoor.

Enkelen opperen dat het mestbeleid gediend kan zijn met het verplaatsen van varkens naar locaties waar ook de vraag naar mest is (b.v. Noord Frankrijk of Polen). Argumenten die daar tegenin worden gebracht, zijn dat een perspectief gericht op alleen het wegwerken van overschot op de Nederlandse markt, een te nauwe benadering is. Een circulaire economie tot stand brengen vraagt een bredere blik, niet alleen mest maar een totaalconcept, waarbij andere thema's (klimaat, biodiversiteit e.d.) betrokken moeten worden. Per saldo levert het verplaatsen geen winst, omdat de productiemethoden in andere landen vaak minder schoon, efficiënt en diervriendelijk zijn. Het economisch belang van de landbouwsector is erg groot.

Op basis van zo'n "totaalconcept" stelt een aantal deelnemers dat we in de toekomst waarschijnlijk alle mest gaan verwerken. Of dit via grootschalig raffinage-installaties of op boerderijniveau gebeurt, liepen de opvattingen uiteen. Conclusie is dat de overheid beiden moet steunen. Verwerking op boerderijniveau heeft voordelen voor milieu en de bedrijfskosten voor de afvoer. Maar deze ontwikkeling zal op korte termijn niet de volumes kunnen verwerken die noodzakelijk zijn, voor het behalen van de doelstellingen van het mestbeleid. Grootschalige industriële initiatieven kunnen de kostenverlichting voor de markt brengen die nodig is voor investeringen in hoogwaardigere verwerkingstechnieken.

2. De rol van het grootbedrijf, het Waterschap en andere overheden

Vele partijen draaien al lange tijd om elkaar heen met heel veel initiatieven. Die partijen zijn echter ieder afzonderlijk bezig om hun project tot volle wasdom te laten komen. Aanwezigen pleiten voor meer samenwerking. Dit versterkt de wisselwerking tussen vraag en aanbod op de mestmarkt voor nieuwe producten. De samenwerking is ook nodig om nieuwe markten te ontwikkelen.

Het waterschap kan hier cruciale rol spelen omdat ze met heel veel verschillende partners heeft te maken. Water verbindt, ook rijk, provincies en gemeenten. Waterschappen zijn structureel in gesprek met de milieubeweging. De Energie- en Grondstoffabrieken zijn een goed voorbeeld van de rol die waterschappen spelen, en als voorbeeld van de mogelijkheden van een koppeling met de circulaire economie. De overheid zou echter terughoudend moeten zijn met het opleggen van verplichtingen waar totaal geen verdienmodel voor is.

Opgemerkt wordt dat gemeenten ontbreken. Gemeenten hebben doorgaans andere prioriteiten dan een strategische discussie over mestbeleid. Als voorbeeld hoe het anders kan, wordt een initiatief in Hardenberg genoemd om varkenshouders, rundveehouders en akkerbouwers structureel met elkaar

te koppelen en stofstromen uit te wisselen. Er staan o.a. twee grote vergisters, het digestaat van de vergisters wordt gebruikt door akkerbouwers, ook wordt precisiebemesting toegepast.

Tot slot komt de rol van het consumenten kort aan de orde. Voor afnemers is het belangrijk hoe het grootbedrijf presteert op het gebied van biodiversiteit of klimaat. Sommige deelnemers benadrukken dat we best trots mogen zijn op de boeren die Nederland tot de 2^e voedselexporteur ter wereld hebben gemaakt.

3. Het belang van een lange termijn visie

Veel deelnemers zien dat de huidige ontwikkelingen alle elementen bevat voor de oplossing van de maatschappelijke vraagstukken rond het mestoverschot en de circulaire economie. Nieuwe technieken zijn in opkomst en er zijn verschillende initiatieven op regionaal niveau of industriële toepassingen. De stappen die de partners nu zetten, moeten echter kunnen passen in een langere termijn visie voor het mestbeleid. De vraag is waar we over 10 jaar willen staan. De overheid hecht eraan om deze visie samen met alle relevante partners te ontwikkelen. De vraag rijst wat de voornaamste belemmeringen en sleutels voor acceptatie van de eerste stappen zijn: techniek, netwerken, communicatie of professionaliteit. Daarop komen verschillende reacties:

- Doelen van verschillende overheden (energie, omgeving, water, groene groei) sluiten niet op elkaar aan, of zijn zelfs tegenstrijdig. Mestinjectie b.v. verlaagde de ammoniakemissies, maar verdubbelde de broeikasgasemissies. Door heldere en consistente doelen te stellen kan de overheid partijen verleiden tot investeringen.
- Voor sommige doelen is geen enkel verdienperspectief voor ondernemers, terwijl ook een subsidie ontbreekt.
- Voor zover er wel subsidies beschikbaar zijn, zoals groen gas uit mestvergisting, moet er jaren tevoren flink worden geïnvesteerd, terwijl de toekenning van de subsidie (SDE+) een soort loterij is, met onzekere uitkomst. Ook daarmee loopt een ondernemer teveel risico om te investeren.
- Maatschappelijke acceptatie van vergisters e.d. vraagt om heel veel communicatie, ook vaak met onzekere uitkomsten.

4. Nabranders:

- Zorg voor een integrale aanpak. Ondernemers doen dat met hun business case en technieken, maar integraliteit en afstemming in beleid (ammoniak, klimaat, biodiversiteit, fijn stof e.d.) is cruciaal voor innovatie en investeringen.
- Nogmaals wordt het belang van zekerheid in subsidies voor minder rendabele technieken benadrukt.
- Regionale kringlopen sluiten betekent Noord-West Europese afstemming van mestbeleid, want dat is de regio-schaal voor mest.
- Het belang van mest-kwaliteitsborging wordt nog eens genoemd. Wellicht kan het dan aantrekkelijk zijn om alle mest in 2026 te verwerken.